Anul II. — Nr. 3. Iunie 1936.

INSEMNĂRI SOCIOLOGICE

Apar odată pe lună.

Director: **TRAIAN BRĂILEANU,**
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuţi.

CUPRINSUL

ARTICOLE

I. André Joussain: Alegerile în Franţa din Aprilie—Mai 1936.

II. Traian Brăileanu: Marea neînţelegere internă şi mica înţelegere externă.

III. Theodor Fecioru: „Aproapele creştin" şi Stat naţional.

REDACŢIA: Cernăuţi, str. General Berthelot 5.
ADMINISTRAŢIA (Profesor Constantin Zoppa): Cernăuţi, str. Baltinester 15.
Abonamentul pentru 1 an . . . . . Lei 60
Exemplarul . . . . . „ 5

Tipografia Mitropolitul Silvestru, Cernăuţi.

www.dacoromanica.ro

REVISTA CĂRȚILOR

Hans Buske, Reine und angewandte Soziologie.
Dr. C. Grofşorean, Curentele social-politice contemporane.
Radu Luca, Zur Theorie der teleologisch-organischen Sozialpolitik.
Mircea Streinul, Divertisment.
Ion Foti, Concepţia eroică a rasei.

REVISTA REVISTELOR

Orientări, Moineşti-Bacău. — **Rînduiala,** Bucureşti. — **Buletinul A.G.I.R.,** Bucureşti. — **Sociologie romînească,** Bucureşti. — **Revista de Pedagogie,** Cernăuţi.

Fiecare număr va avea cel puţin 32 pagini.
Manuscrisele nu se înapoiază.

www.dacoromanica.ro

Insemnări Sociologice

Director: TRAIAN BRĂILEANU,
profesor de Sociologie la Universitatea din Cernăuți.

Alegerile în Franța din Aprilie—Mai 1936

Intr'un articol precedent noi semnalasem răsturnarea forțelor [1]) ce se petrecea în Franța prin faptul că partidele de stînga atinseseră — pentru o vreme cel puțin — limitele ofensivei lor. Decînd l-am scris, ofensiva celor de stînga a reînceput. Un nou val de atac a răsturnat ministerul Laval, a desființat ligile *Acțiunii franceze*, a asigurat succesul partidelor celor mai înaintate în alegerile din Aprilie—Mai 1936. Să reluăm comparația ce am întrebuințat-o. Cînd ne plimbăm pe coasta mării la ora cînd fluxul scade, atunci, deși fiecare val piere cu puțin mai jos decît cel ce l-a precedat, se întîmplă din timp în timp că un val mai puternic, într'un anumit punct al malului, redobîndește pentru un moment ceva din terenul pierdut. Succesul frontului popular la ultimele alegeri nu este oare decît un val de acest gen, întrerupînd o clipă retragerea celor de stînga devenită prin forța lucrurilor inevitabilă sau trebue să vedem aci dimpotrivă începutul unui nou flux în creștere analog celui ce, oprit de retrageri momentane în cursul războiului și după războiu, s'a deslănțuit dela 1902 pînă la 1934 îngrămădind ruinele?

Oricum ar fi, o nouă situație a fost creiată a cărei importanță avem s'o arătăm și ale cărei cauze să le căutăm.

Succesul partidelor de extrema-stîngă este zdrobitor. Numărul comuniștilor trece dela 10 la 72; cel al socialiștilor unificați dela 126 (cifră a începutului legislaturii în 1932, redusă la sfîrșitul de legislatură la 101 în urma alegerilor pentru Senat sau a altor cauze) la 148; radicalii socialiști și radicalii numără cam vreo 136, cei dintîiu pierzînd 51 de mandate și căzînd dela 159 la 108 pecînd stînga radicală, grup vecin, pierdea 20 de locuri trecînd dela 48 la 28. Majoritatea de stînga este deci asigurată și extrema stîngă predomină netăgăduit.

[1]) Articol publicat în „Insemn. Soc." An. I. nr. 11 (Februarie 1936) subt titlul „Răsturnarea forțelor". — D-l André Joussain, trimițîndu-ne articolul de față, ne promite că va ține cetitorii revistei noastre în curent despre evenimentele cele mai de seamă din Franța. Îi exprimăm cele mai călduroase mulțumiri.

www.dacoromanica.ro

Dreapta este, ca şi în camera precedentă, în minoritate, dar ea ieşă din alegeri cu mult mai puţin scăzută decît ne-ar împinge să credem succesul celor de stînga. Progresul spre stînga se face de fapt pe cheltuiala radicalilor şi a radicalilor socialişti sau a micilor grupuri ale centrului mai mult decît pe cheltuiala dreptei şi Federaţia republicană, grupul Marin, partid naţional, cîştigă locuri. In total, partidul republican naţional cîştigă în număr şi dreapta în întregimea ei cîştigă în coeziune.

Adevăraţii învinşi în afacere, cu toată puternica proporţie numerică ce o păstrează încă, sunt radicalii şi radicalii socialişti: altădată partid dominant, radicalismul îşi pierde definitiv egemonia sa. Partidul socialist şi comunist îi ia locul.

Pentru a înţelege lămurit însemnătatea acestui fapt, trebue puse în lumină relaţiile reciproce ale radicalismului şi socialismului.

Stăpînit de franc-masonerie, preocupat înainte de toate de a rezerva franc-masonilor monopolul înaltelor funcţiuni şi la nevoie de a acoperi fraudele şi furturile lor sau chiar crimele lor, cum a desvăluit-o afacerea Prince, partidul radical, cum observă foarte bine d-l Daniel Halévy în *Republica Comitetelor*, împrumută dela celelalte partide ideile lor sau articole din programul lor după oportunitatea momentului. In afară de „republică“ şi de „laicism“ nu trebue să-i cerem să aibă idei. Dela 1902 încoace, dată care înseamnă triumful radicalismului, el s'a aliat cu socialismul pentru a forma *Blocul;* în 1924, el a înoit alianţa, slăbită puţin în urma războiului, pentru a forma faimosul *Cartel.* El se caracterizează subt raportul gîndirii prin miopie intelectuală, cum partidul naţional se caracterizează prin bun simţ, socialismul prin debilitate mintală şi comunismul prin demenţă sau nebunie furioasă.

Mulţi inşi s'au mirat văzînd în 1935 că cea mai mare parte a radicalilor s'a legat cu *Frontul comun* devenit de atunci *Front popular*, coaliţie de partide înaintate unde figurează socialiştii unificaţi şi comuniştii. O atare hotărîre era totuşi pe deplin potrivită cu logica partidului.

Ce este un radical? Inainte de toate un arivist, un josnic ambiţios îndrăgostit de putere pentru foloasele ce aduce şi pentru satisfacţia de vanitate ce oferă. Aşa s'a putut spune despre partidul radical că avea pofte şi n'avea program. Drept vorbind, cum totuş e nevoie de o platformă electorală, el îşi făureşte un program după împrejurări care variază cu şansele de reuşită. Mulţi radicali-socialişti, mai ales în departamentul Dordogne

www.dacoromanica.ro

unde locuesc eu, s'au prezentat la alegerile din 1919 ca „front național“ reluînd apoi în 1924 eticheta de „radical socialiști“. A doua zi după alegerile din 1924, marele ziar al partidului, *le Quotidien,* tipărea pe manșetă: „Noi vrem puterea; noi o vrem numaidecît; noi o vrem întreagă“. De interesele țării, nicio grijă. „Pentru noi locurile fără întîrziere; pentru noi toate locurile“. Asta este și asta a fost totdeauna adevăratul și singurul program al radicalismului.

Urmează de aci că radicalii vor înainta cînd cu ajutorul dreptei, cînd cu cel al stîngei. Dar ei nu pot, de asta, proceda cu una ca și cu cealaltă. Partidele de ordine, partidele moderate, nu sunt acceptate ca sprijin decît în măsura în care concursul lor pare indispensabil, în împrejurările cînd regimul trebue, sub primejdia discreditării și a nimicirii, să pună în rînduială finanțele, să liniștească opinia publică alarmată, să ia cîteva măsuri în stare să asigure siguranța teritoriului sub amenințarea unui războiu, etc. In acest fel, am văzut în perioada de după războiu ministere moderate ca acela al lui Raymond Poincaré și mai tîrziu cel al lui Laval, revenind la putere cînd tezaurul era secătuit, și i-am văzut pe radicali reluînd puterea îndatăce sipetele erau pline, ca să jefuiască finanțele din nou. Ministerele de refacere și de asanare alternau cu ministerele de risipă și cheltuială. Insă cu nici un preț radicalii nu înțelegeau să permită o restaurare și o asanare definitivă care, suprimînd abuzurile, ar fi secat izvorul profiturilor lor. Orice alianță cu moderații, cu partidele de ordine, cu partidele de apărare națională, nu putea fi pentru ei decît soluție mai rea.

Cu totul altfel stau lucrurile cu partidele socialiste și comuniste, grăbite să ceară și să voteze cheltuielile care îmbogățesc clientela partidelor „republicane“ [1]). Moderatul este, în ochii radicalului, jandarmul de care te lași întovărășit ca să te protejeze într'o mare primejdie, dar de care năzuești să te scapi, odată pericolul trecut, pentru a găinări și a prăda în voe. Socialistul și comunistul sunt complicii cam pretențioși, a căror lăcomie ar trebui domolită, însă cu care oricum se împarte prada. De aceea un radical va renunța la candidatură mai cu bună voe pentru un socialist decît pentru un moderat. Și s'a văzut de fapt, într'o circumscripție a Senei, un candidat radical

[1]) Cuvîntul „republican“ este întrebuințat de partidele de stînga pentru a se desemna pe sine-însele: ele spun că nu există adevărați republicani în afară de ele.

www.dacoromanica.ro

desistîndu-se în favoarea unui comunist, — fost ocnaș amnestiat, condamnat deoarece, ca ofițer-mecanic la marină, încercase să predea bolșevicilor un vas de război francez —, decît să favorizeze alegerea unui moderat, fost combatant, decorat cu crucea de război și de o cinste necontestată.

Radicalii, zice-se cîteodată, sunt în fond conservatori. Stăpîni pe putere, făcînd alegerile pe placul lor, n'au interes la o răsturnare socială din care n'au decît de pierdut. Succesul socialiștilor și comuniștilor, în aceste condiții, nu le poate fi decît prejudiciabil. Este exact. Insă dacă radicalii, în cea mai mare parte, preferă *statu quo* răsturnării, ei doresc mai degrabă o răsturnare (asupra urmărilor căreia își fac iluzii), decît instituirea unui regim cinstit, care ar fi pentru ei nenorocirea cea mai mare. Ei sunt conservatori, fără 'ndoială, însă mai cu seamă *conservatori de abuzuri.* Intoarcerea la onestitate sau, spre a întrebuința limbajul lor, „fascismul", este lucrul din lume de care se tem cel mai mult, deoarece dela un regim bolșevic mai nădăjduesc ceva, pe cînd într'un guvernămînt cinstit n'ar mai fi loc pentru ei. Acesta e motivul pentru care au făcut pînă acum jocul socialismului, care îi rontăe din ce în ce mai mult,

In lumina celor ce preced, să studiem politica stîngii și vom vedea că toate se limpezesc.

Dacă privim lucrurile de sus, unirea radicalilor, a socialiștilor, a comuniștilor și a francmasonilor realizată într'un front comun, curînd numit front popular, la 12 Februarie 1934 și la 14 Iulie 1935, este ieșirea logică a politicei partidelor la putere dela începutul secolului, dacă nu chiar rezultatul politicei republicii cam dela 1880 încoace. Lunecare continuă la stînga, în ciuda cîtorva opriri sau reveniri momentane, ca îndată după războiu, în 1919, sau după 6 Februarie 1934, exploatare surdă mai întîi, apoi din ce în ce mai mărturisită și cinică a țării în profitul unui partid, strămutare din ce în ce mai accentuată a bogăției poporului în casa Statului, pentru profitul cîtorva privilegiați și pentru consolidarea sau pentru desvoltarea unei clientele electorale, aservire progresivă a justiției și a poliției țelurilor tenebroase ale unei bande de escroci și criminali, fiscalitate devenită un adevărat instrument de spoliere și de furt și însfîrșit, cu afacerea Stawisky, escrocherie organizată cu sprijinul și sub controlul Statului.

Aceasta este tendința din ce în ce mai vădită și mai puternică a republicei a treia, tendință care, pe neașteptate oprită

www.dacoromanica.ro

de revolta opiniei sănătoase la 6 Februarie 1934, ca să reziste regrupării de forţe constituite de legile patriotice, a trebuit să se întrupeze şi să se precizeze într'o întruchipare clară şi explicită a scopului urmărit: *dictatura stîngii, menţinută la nevoie prin teroare.* Măcelul din piaţa Concordiei a fost primul ei episod. Dovada că nu ne înşelăm sunt chiar declaraţiile pe care tocmai le-a făcut omul privit, în clipa în care scriu aceste rînduri, ca şef al guvernului de mîne. „*Alegerile,* a spus d. Leon Blum, *au avut acest prim caracter de netăgăduit, de a fi răspunsul ţării republicane la ziua de 6 Februarie. Ele au fost răspunsul şi trebue să fie reparaţia*". Este mărturisirea foarte limpede că manifestaţia dela 6 Februarie a fost privită de partidele dela putere ca un proces făcut republicii. Cum să nu apropiem această mărturisire lipsită de artificiu de aceea pe care, în 1790, Mounier, în al său *Apel la opinia publică,* o ridica împotriva urzitorilor insurecţiilor din 5 şi 6 Octombrie, deveniţi obiectul unei anchete tot atît de sterilă ca şi aceea făcută în 1934 asupra afacerii Stawisky: „*Acuzaţii şi apărătorii lor au zis că procedura dela Châtelet era un proces împotriva revoluţiei... Ei recunosc deci „că revoluţia este acum sprijinită pe crimă!*"

Astfel, partidul socialist, prin gura şefului său, se face apărătorul escrocilor din partidul radical, identificînd partidul hoţilor cu republica, precum pe de altă parte identifică republica cu revoluţia, strigînd în faţa zidului federaţilor: „Trăiască Comuna! Trăiască Republica!" Radicali, socialişti, comunişti, pentru cine merge în adîncul lucrurilor, sunt tot una. De voe sau de nevoe, în adevăr, democraţia demagogică se orientează spre comunism ca spre ieşirea ei firească. Socialişti şi radicali, aliaţi sau duşmani, împreună sau deosebiţi, tind toţi spre acelaş rezultat, deşi scopurile lor mărturisite sunt altele. Singura deosebire este că ei înaintează printr'o evoluţie lentă şi prin mijloace legale spre starea de lucruri pe care comunismul pretinde să le instaureze prin ilegalitatea unei lovituri de forţă şi a unor măsuri de violenţă. Insă un cutremur de pămînt neaşteptat care distruge totul, caşi încete căderi de nămeţi cari acoperă totul puţin cîte puţin, sau o secetă prelungită care face treptat cu neputinţă menţinerea oricărei vieţi, la urma urmei produc la fel pustiirea şi moartea.

Pentru aceste motive, rezultatul alegerilor nu este chiar aşa defavorabil partidelor de ordine cum s'ar putea crede: situaţia, dacă şi este puţin bună, e mai limpede. Radicalii şi radicalii-

www.dacoromanica.ro

socialiști urzeau ruina țării trecînd drept partide de conservare socială. Astăzi s'a adeverit că partide de ordine nu există decît la dreapta.

Infrîngerea radicalismului și triumful extremiștilor de stînga sunt deci strîns legate; ele sunt, în multe privințe, opera radicalismului însuși.

Plăcîndu-i să prezideze serbările, să împartă prebendiile, să decoreze amicii, să asculte aclamațiile unei clientele entusiasmate de perspectiva sinecurilor sau a funcțiilor de obținut, de mărirea salariilor sau a pensiilor, partidul radical devenit centrul de distribuire al profiturilor a putut ruina Franța fără să conteneasca a zice, și poate chiar a crede, că dacă bugetul este în deficit, vina este a „uneltirilor reacțiunii, finanței și naționalismului". Dacă stai să-i asculți, doar la instigația reacțiunii contribuabilii, copleșiți de impozite directe și indirecte, ajungînd să lucreze o zi din trei pentru Stat, protestează contra jefuirii tezaurului și pretind să se pună capăt sporirii cheltuelilor inutile; doar ca urmare a unei conspirații „fasciste" Parisienii, covîrșiți de impunitatea asigurată complicilor lui Stawisky, au manifestat în piața Concordiei, în strigătele de „Jos tîlharii!" Obicinuiți să mintă pe alții și să se mintă pe ei înșiși, cum să nu se lase orbiți radicalii asupra urmărilor îngăduinței lor față de partidele extreme, care le dădeau, în caz de balotaj, întregirea electorală trebuitoare spre a fi aleși la al doilea tur al scrutinului?

Alianța radicalilor, socialiștilor și a comuniștilor pe terenul electoral, potrivit principiului proclamat altădată de Emile Combes: „noi n'avem dușmani la stînga", a devenit la 12 Februarie o adevărată conjurație a lui Catilina, deși fără șef denumit, cu scuza prefăcută de a combate „fascismul". Minciună nerușinată, căci fascismul este dictatura unui partid întruchipat într'un om, și ajunge la subordonarea absolută a individului către Stat, țel urmărit tocmai de toate partidele de stînga, mai întîi prin desvoltarea statornică a etatismului, apoi prin încercarea de lovitură de stat a lui Daladier, Cot, Frot și consorții, pe care 6 Februarie a nimicit-o. Făcîndu-se părtașul acestei minciuni, partidul radical a pregătit dictatura revoluționară, a cărei primă victimă va fi.

El a pregătit-o de multă vreme, de altfel, prin îngăduința sa față de funcționarii în răscoală, față de institutorii antimilitariști și revoluționari, prin exaltarea necontenită a revoluției dela 1789, prin asocierea, pe care tindea s'o facă indisolubilă, între

www.dacoromanica.ro

spiritul revoluţionar şi republică. Direcţia dată învăţămîntului istoriei, discursurile demagogice ale deputaţilor şi miniştrilor, conruperea alesului de către ales, tindeau să facă a pătrunde în spiritul masselor convingerea, că revoluţiile populare aduc popoarelor libertatea, prosperitatea şi fericirea, că nu este progres social decît prin democraţie şi republică, că revolta împotriva legilor şi autorităţilor este legitimă de îndatăce aparţii unui partid de stînga, premergător al progresului, şi însfîrşit că fiece avere dobîndită prin moştenire sau prin economie constitue un fel de furt asupra comunităţii, singura avere legitimă constînd în lefuri, întreţineri şi pensii plătite de către Stat.

O asemenea propagandă a reuşit partidului radical cîtă vreme ţara era prosperă. Fiecare se mulţumea de bine de rău cu prezentul, şi aştepta fără prea mare nerăbdare raiul pămîntesc făgăduit pentru ziua de mîne. Insă cînd deficitul bugetului şi criza economică au produs scăderea salariilor şi şomajul, s'a mers drept la socialism şi la comunism, care făgăduiau prosperitatea de îndată.

Iluziile pe care radicalismul le-a întreţinut, poftele pe care le-a aţîţat în masse, le duc astăzi pe acestea spre partidele extreme.

Alături de înfrîngerea radicalismului, succesul partidelor extreme este trăsătura caracteristică a alegerilor. Care este, acuma, înţelesul acestui succes?

El s'ar putea exprima într'un cuvînt: triumful primitivilor; mai explicit, triumful claselor ignorante, lacome, interesate, tîmpe asupra părţii sănătoase, luminate şi iubitoare de ţară a naţiunii. Cei ce votează la stînga, pentru revoluţie socială, pentru Moscova, sub ameninţarea Germaniei înarmate, se recrutează, în majoritate, nu numai printre lucrătorii nemulţumiţi de criza economică şi de şomaj, înşelaţi de politicieni, aţîţaţi de capii lor, ci şi printre institutori şi o mulţime de alţi mici funcţionari prea puţin deştepţi, mediocri moralmente, indiferenţi la mărirea ţării lor, şi neconsiderînd alegerile decît prin prisma intereselor lor nemijlocite (ceeace numesc ei *apărarea bifteckului lor)*, incapabili nici chiar să priceapă că echilibrul bugetului este o asigurare pentru funcţionar, şi că în orice caz este mai bine să înduri o reducere a salarului decît să fii plătit cu hîrtie depreciată care n'ar valora mai nimic. Pentru aceştia ţinta nemijlocită este să se revină la salariile de odinioară, prin înlăturarea decretelor legi. Un prim motiv de a vota la stînga.

www.dacoromanica.ro

Insă ei vreau şi mai mult. Starea de spirit revoluţionară, creată prin educaţia republicană, prin politica radicală, prin presa de stînga şi orientarea înflăcărării combative a claselor inferioare către lupta de clasă, sfîrşeşte cu adoptarea entusiastă a unui program de jaf şi război civil.

A pune mîna pe aurul Băncii Franţei este primul lui articol. Am sub ochi un număr din *Vie Syndicale*, organ al sindicatului naţional al agenţilor contribuţiilor indirecte, datat din Iunie 1935. El poartă în manşetă aceste două fraze: „Ca şi în 1789, poporul francez se izbeşte de feudalitate! Frontul popular va trebui să doboare Bastiliile moderne". Dedesubt două gravuri: una reprezintă Bastilia asediată de poporul răsculat, alta Banca Franţei, prin faţa căreia defilează trupele Frontului popular, partidul comunist, partidul socialist, partidul radical-socialist, intelectuali antifascişti, C. G. I. etc. Fiecare duce o tablă care-i serveşte de stindard. Un articol completează deslușirea, pe care o termină această ameninţare: „Frontul popular din 1935 va reînoi împotriva Bastiliei moderne gestul uman al poporului din 1789 şi din 1792." Nu ştiu dacă prin *gest uman*, ziarul înţelege să indice asasinarea guvernului De Launay si a starostelui negustorilor Flesselles la 14 Iulie, sau înjunghierea gărzii elveţiene desarmate şi fără apărare la 10 August. Cel mai puţin ce se poate spune este că această presupunere este îngăduită.

Pentru a întregi analogia agitaţiei actuale cu revoluţia dela 1789, partidul comunist reclamă constituirea de comitete ale Frontului popular în toată Franţa, după chipul cluburilor şi a societăţilor populare cari în cursul revoluţiei au fost focare permanente de turburare, delaţiune şi desordine: „ţara trebue să fie împînzită de o reţea de comitete" pentru a înfrînge resistenţa „marelui capital." Învăţămintele istoriei nu îngăduie să ne îndoim că dintr'o astfel de stare de lucruri s'ar naşte, ca şi în 1789, anarhia, desbinarea cetăţenească, denunţările, silniciile şi la urma urmei teroarea.

Această posibilitate este cunoscută de oamenii cei mai pătrunzători. Insă cei mulţi nu par să fie prea îngrijaţi, cel puţin în clipa cînd scriu aceste rînduri. Unii spun că mulţi moderaţi au votat pentru un radical-socialist ca să producă o înfrîngere comunismului şi din neputinţa de a face să izbutească alt candidat pe placul lor şi că mulţi nemulţumiţi au votat un comunist, fără să fie ei înşişi, pentru a-şi manifesta nemulţumirea şi dorinţa de schimbare; şi conchid că rezultatul alegerilor nu

www.dacoromanica.ro

este aşa de neliniştitor precum pare. Alţii cugetă că experienţa socialistă este o încercare prin care trebue să trecem, şi că ea nu poate merge prea departe fără să se frîngă de puterea lucrurilor, căci situaţia financiară şi situaţia externă vor vorbi mai tare decît teoriile, patimile şi interesele de partid: „un jacobin ministru nu este totdeauna un ministru jacobin.“ Distinsul meu prieten Jean Héritier, autor al unei istorii, foarte apreciată, a celei de a treia republici, îmi scrie zilele acestea că bolşevizarea încercată de partidele de stînga va face inevitabilă o restaurare monarhică spre cel mai mare bine al ţării, „dar cu ce preţ!“ Cei mai optimişti calculează resistenţa forţelor organizate pe care le reprezintă ligile patriotice, contribuabilii, frontul ţărănesc, ofiţerii de rezervă, armata: dar ei trebuie să recunoască, că aceste forţe vor fi neputincioase dacă ele nu vor şti să se unească şi să cuteze.

Deocamdată, scrie *Journal des Débats,* din 28 Mai „am ajuns la *ocupări* de uzine, nu încă la distrugeri“ şi autorul articolului, d. Albert Petit adaogă că ne găsim „în mod vădit în ajunul unor evenimente grave.“ Un regim nu crează, întreţine, susţine şi înteţeşte nepedepsit spiritul revoluţionar în şcolile sale, în administraţia sa, în clasele cele mai puţin cultivate, exaltînd violenţa şi făcînd să joace în ochii masselor, ca rod al răscoalei lor eventuale, un rai pămîntesc, căruia credulitatea şi neştiinţa lor îi îndeamnă să-i dea crezare. Acest spirit revoluţionar s'a desvoltat întîi în dauna radicalismului, înlăturat astăzi de socialism; mîne, socialiştii fiind la putere, el se va manifesta împotriva lor, după cum extinderea mişcării greviste şi ocuparea uzinelor de către lucrători pare să o arate. Republica culege ceeace a semănat: ea a lucrat la ruina sa proprie.

Andrè Joussain
Doctor în litere, laureat al Institutului.
Profesor agregat de filosofie la liceul din Périgueux.

(Trad. de *Barbu Sluşanschi.*)

www.dacoromanica.ro

Marea neînţelgere internă şi mica înţelegere externă

I.

După felul cum s'au desfăşurat cele două congrese studenţeşti, cel general la Craiova şi cel regional la Suceava, am fi fost în drept să credem că în anul acesta guvernul ţării va da tot sprijinul pentru organizarea congresului general. Dar, împotriva tuturor aşteptărilor oamenilor neiniţiaţi în tainele guvernării, mai întîiu aprobarea nu s'a dat decît după multă stăruinţă, apoi s'a încercat împiedicarea ţinerii congresului prin metode speciale ale artei guvernării. Doi rectori au refuzat să dea autorizarea. S'a înscenat apoi incidentul dela Sinaia. Şi în urmă au fost arestaţi conducătorii studenţimii. Unii au fost judecaţi la Braşov şi condamnaţi, cealaltă parte au aşteptat în închisoarea dela Tîrgu-Mureş să fie judecaţi în ziua de 9 Iunie 1936. Procesul s'a amînat. Fi-vor oare condamnaţi? Oare guvernul se va simţi dator să arate aliaţilor noştri din Apusul îndepărtat şi Răsăritul apropiat — prea apropiat — că procedează cu aceeaş asprime şi împotriva extremismului de dreapta ca şi împotriva celui de stînga? Pentru a putea rezista deci presiunilor externe ce se fac în procesele comuniste şi mai ales în unul din aceste procese...?

Ori evenimentele din Franţa (dacă după cele din Rusia şi Spania mai era nevoie de o dovadă) ne arată că pentru noi nu există decît o singură primejdie: *comunismul.* Manifestaţia ţărăniştilor a confirmat cu vîrf şi îndesat acest adevăr. De aci ar urma că împotriva comunismului ar fi trebuit încurajate şi susţinute toate mişcările *naţionaliste.* Termenii de „dreapta“ şi „stînga“ n'au pentru noi niciun înţeles. Ba chiar termenul de comunism este nepotrivit, întrucît în realitate avem a face cu două naţionalisme, cu cel jidovesc şi cel romînesc. Dar în această chestiune nu mai e nevoie de multe explicaţii. Se ştie prea bine că toată politica internaţională e determinată în primul rînd de tendinţa jidanilor de a izola şi zdrobi Statele naţionaliste, „fasciste“ cum zic ei, pe cari le mai numesc şi de „dreapta“, adică reacţionare şi dictatoriale. Intenţia lor este de a împinge toate Statele „democratice“ sprè o politică „antifascistă“. Dar în acest scop trebuesc distruse mai întîiu organizaţiile naţionaliste cu ajutorul mecanismului parlamentar întemeiat pe demagogie. In al doilea rînd, acolo unde se poate, vor trebui răsturnate guvernele mode-

www.dacoromanica.ro

rate şi înlocuite prin guverne de stînga. Ultima fază ar fi instituirea dictaturii comuniste, adică jidoveşti. Prin aceste faze a trecut Spania, trece acuma Franţa şi strînsă între Rusia şi Franţa, Romînia vine la rînd să cadă în mîinile dictaturii roşii. Aşa e planul lor.

La noi pregătirile pentru atacul hotărîtor sunt foarte înaintate, iar organizarea apărării destul de înapoiată. Dimpotrivă am progresat în desorganizare. Adică guvernele dearîndul şi-au dat cea mai mare osteneală să slăbească curentul naţionalist. Căci există o singură mişcare naţionalistă, cea începută la 1922 subt conducerea d-lui Corneliu Codreanu. Au existat şi există partide antisemite (naţional-creştine), partide naţionale „constituţionale“ (naţional-liberal, naţional-ţărănesc), dar numai un singur partid naţionalist: „Totul pentru Ţară“, condus de d-l general Gheorghe Cantacuzino-Grănicerul. In acest partid s'au concentrat toate forţele de apărare împotriva comunismului, împotriva democraţiei demagogice care deschide drumul desmăţului comunist. Acest partid are un program bine definit: crearea Statului naţional romînesc. Forma de guvernamînt: *monarhia*. Politica: întemeiată pe morală şi religia creştină. Respingerea hotărîtă a principiului luptei de clasă în domeniul economic. Definirea precisă a „puterilor“ politice nu numai în teorie dar şi în practică. Stîrpirea din rădăcină a politicianismului demagogic corupt şi corupător şi intronarea principiului meritului personal şi al pregătirii morale şi tehnice pentru funcţiuni politice. Mijloace de acţiune puse în practică: educaţia în tabere de muncă, formarea unei elite politice ascetice.

In acţiunea politică s'a adoptat fără rezerve şi cu sinceritate desăvîrşită principiul respectării absolute a legilor existente. Orice reformă trebue înfăptuită în temeiul legii şi cu mijloace legale.

Principiile morale, religioase, juridice stau la temelia acestei mişcări. Ele se contopesc în *ideea* Statului naţional romînesc, care, pentru acţiunea practică, reprezintă *idealul* acestei mişcări de regenerare.

Nu avem deci în faţa noastră un obicinuit program de partid politic pentru agitarea maselor în vederea campaniilor electorale, ci o răscolire a sufletelor pentru redobîndirea virtuţilor cetăţeneşti, pentru închegarea unui organism politic puternic. O revoluţie spirituală. Pregătire temeinică pentru lupta ce s'a deslănţuit între noi şi duşmanii noştri. Şi atunci: dece organele Statului

www.dacoromanica.ro

nostru, guvernele țării romînești au năzuit să oprească și să suprime cu toate mijloacele, legale dar și ilegale, această mișcare? Din ce motive: anularea listelor „Grupării Corneliu Zelea-Codreanu" în preziua alegerilor din 1933, desființarea Gărzii de fer, arestările în massă, împușcarea fără judecată a atîtor tineri etc.? Din ce motive: cenzura și starea de asediu aplicate cu rigoare impotriva partidului „Totul pentru țară", suprimarea ziarelor și revistelor naționaliste, noui arestări de țărani și studenți?

Mărturisim că nu cunoaștem aceste motive din declarații lămurite ale guvernului, așa cum ar trebui să fie într'un Stat „democratic". Politica externă sau cea internă a impus și impune aceste măsuri? Se poate ca aliații noștri să nu îngădue ca Statul romîn să devină Stat național? Se poate ca un guvern romîn să vadă într'o mișcare naționalistă disciplinată și respectuoasă față de legile și instituțiile publice o primejdie pentru ordinea internă? Răspunsuri limpezi la aceste întrebări din partea celor ce le-ar putea da lipsesc. Ministrul afacerilor străine tace, cel de Interne tace, ceilalți miniștri și semi-miniștri vorbesc cîteodată, dar nu spun nimic. Dar circulă zvonuri. Unele reviste și ziare scriu că politica țării, externă și internă, e condusă sau influențată de lojele masonice, de puteri oculte. Ziarele și revistele jidovești se năpustesc cu furie asupra tuturor oamenilor politici cari nu fac parte din „frontul popular", „antifascist". Academia Romînă e atacată fiindcă a primit în sînul ei pe d-l A. C. Cuza. Comuniștii, încurajați de presa jidovească, trec la ofensivă. Se aplaudă filme sovietice în cari se arată cum ofițeri sunt seceraţi de mitraliere proletare...

Și la Tîrgu-Mureș conducătorii tineretului naționalist au stat la închisoare și așteaptă judecata.

Regim parlamentar? Democrație? Constituție? Dar cine mai vorbește de aceste lucruri! Morală, religie, drept? Subiecte pentru manuale de școală, fără înțeles pentru viața publică unde se răsfață intriga, viclenia, minciuna, lichelismul, reclama și toate viciile imaginabile.

O societate în plină descompunere, roasă de scepticism și egoism feroce, coaptă să cadă pradă barbarilor de afară și dinăuntru.

Și iată explicația: acești barbari s'au pus deacurmezișul istoriei neamului romînesc. Ei vreau să oprească ascensiunea culturii romînești, ei vreau să împiedice consolidarea Statului național romînesc, ei vreu să distrugă tot ce-au clădit Voevozii și

www.dacoromanica.ro

Regii noştri, să smulgă din suflete credinţa în Hristos, să frîngă crucile de pe biserici, să dărîme zidurile mănăstirilor şi să pîngărească mormintele sfinte...

II.

Kogălniceanu, Alexandri, Conta, Eminescu toţi au arătat primejdia invaziei jidoveşti. Şi ei erau democraţi adevăraţi, şi ei ar fi şi astăzi adepţi convinşi ai votului universal, ai parlamentarismului (deşi poate nu tocmai în forma actuală) — dar cu o rezervă: ca aceste drepturi şi libertăţi politice să fie acordate numai Romînilor. Statul naţional romîn nu poate fi viabil, nu poate dăinui, dacă nu e condus după principiile eterne cari stau la temelia oricărei comunităţi omeneşti: omogeneitatea spirituală izvorîtă din omogeneitatea biologică. Vasile Conta în discursul său din 4 Septemvrie 1879 a expus aceste principii într'o formă clasică. Constituţia Statului naţional romîn după Unire ar fi trebuit să le adopte în întregime. Iar dacă nu le-a putut adopta subt presiunea momentului de atunci, oamenii politici ar fi trebuit să dea Statului nostru o *constituţie reală* conformă cu condiţiile de existenţă a unui Stat naţional. Iată cari sunt aceste principii în formularea lui Conta: „Cea dintîiu condiţie pentru ca un Stat să poată exista şi prospera este ca cetăţenii acelui Stat să fie din aceeaş rasă, din acelaş sînge, şi aceasta este uşor de înţeles. Mai întîiu indivizii de aceeaş rasă se căsătoresc obicinuit numai între dînşii, căci numai prin căsătoria între dînşii se menţine unitatea de rasă pentru toţi acei indivizi; apoi căsătoria dă naştere la sentimentele de familie, cari sunt legăturile cele mai puternice şi cele mai durabile din cîte leagă vr'o dată pe indivizi între dînşii; şi cînd ţinem seamă că aceste legături de familie se întind dela individ la individ pînă cînd cuprind întregul popor al unui Stat, vedem că toţi cetăţenii cari constituesc Statul sunt atraşi unul către altul prin un sentiment general de iubire, prin aceea ce se numeşte simpatie de rasă. Mai mult decît atît. Dacă ţinem seama că acelaş sînge curge în vinele tuturor membrilor unui popor, înţelegem că toţi aceşti membri vor avea prin efectul eredităţii cam aceleaşi sentimente, cam aceleaşi tendinţe şi chiar cam aceleaşi idei; aşa încît la vreme de nevoe, la ocaziuni mari, inima tuturor va bate în acelaş fel, mintea tuturor va adopta aceeaş opinie, acţiunea va urmări acelaş scop; cu alte cuvinte naţiunea care va fi de o singură rasă va avea un singur centru de gravitate şi Statul care

www.dacoromanica.ro

va fi format din o astfel de națiune, acela și numai acela va fi în cele mai bune condițiuni de tărie, de trăinicie și de progres. Prin urmare, după cerințele chiar ale științei, cea dintîiu condițiune pentru existența unui Stat este ca poporul să fie din aceeaș rasă. Ei bine, acest adevăr este acela pe care se bazează principiul naționalităților de care se face atîtă vorbă în lumea civilizată. Acest principiu al naționalităților se înțelege că nu se raportă decît la rasă și nicidecum la ceea ce se numește supușii aceluiaș Stat, fără deosebire de rasă, căci atunci principiul n'ar mai avea nicio aplicare. Ei bine, acest principiu este atît de adînc înrădăcinat astăzi în conștiința tuturor oamenilor, fie oameni de Stat, fie simpli cetățeni, încît astăzi toate constituirile și reconstituirile de State nu se mai fac în lumea civilizată decît după principiul naționalităților. Apoi să nu se mai zică atunci de către publiciștii evrei, sau evreofili, că baza Statului ar fi numai simplul interes material comun al concetățenilor fiindcă vedem din contra, că tocmai neamul nostru este acel care a dat naștere principiului naționalităților, și tocmai principiul acesta prevalează astăzi din ce în ce mai mult. *Și acest principiu este cu atît mai necesar, cu cît forma organică a unui Stat este democratică precum este a Romîniei.* Înțelegeți foarte bine că altă dată, și la noi și în alte State, au putut foarte bine să fie la un loc fel de fel de rase, fiind că atunci massa poporului nici nu avea drepturi politice; era un singur om sau o singură clasă care domnea și astfel afacerile Statului aveau în toate cazurile o singură direcțiune. Dar astăzi cînd regimul este democratic, cînd poporul ia parte la afacerile publice, cum ar putea să fie unitate de acțiune și de direcțiune în conducerea Statului cînd poporul ce conduce Statul nu ar fi de o singură rasă, și prin urmare nu ar fi în el unitate de tendințe, unitate de aspirațiuni? Este adevărat că aceasta nu împiedică admiterea străinilor la cetățenia unui Stat, dar cu o condițiune: ca acei străini să se contopească în națiunea dominantă; cu alte cuvinte să se amestece cu totul așa încît la urma urmei să rămîe în Stat tot unul și același sînge. Acestea sunt singurele principii științifice al naturalizațiunii. Așa dar, pentruca naturalizarea să fie folositoare, rațională și conformă cu știința, ea nu trebue acordată decît acelor străini cari se contopesc sau se dispun a se contopi prin căsătorie cu indigenii. Almintrelea, înțelegeți bine că dacă s'ar acorda cetățenia la indivizi cari nu au aplicarea și nici nu pot avea, de a se contopi în sîngele rasei dominante, atunci ar

www.dacoromanica.ro

fi a expune acea țară la o luptă perpetuă între tendințe contrarii. Nu zic că nu se poate ca diferitele rase ce ar exista într'o țară să aibă cîteodată un interes comun; ca tendințele ereditare ale uneia să fie deopotrivă favorizate ca și tendințele ereditare ale alteia de aceleași împrejurări. Cît timp această stare de lucruri ar dura, împământeniții și cu pământenii ar trăi negreșit în pace. Dar împrejurările se schimbă și cu ele se poate schimba și interesul deosebitelor rase; și dacă nu astăzi, mîne, dacă nu mîne poimîne, tendințele împământeniților se vor găsi în conflict cu tendințele pământenilor, și atunci interesul unora nu va putea fi satisfăcut fără sacrificiul interesului celorlalți și atunci va fi luptă de existență între o rasă și alta; vor fi lupte înverșunate, cari nu vor putea fi terminate decît sau prin disolvarea complectă a Statului, sau cînd una din rase va fi sdrobită cu totul pentru a rămînea iarăș o singură rasă dominantă în Stat."

Această teorie enunțată de Conta în termeni clari și precișî nu poate fi răsturnată: ea este verificată de istorie. Nicio sociologie din lume nu poate demonstra neadevărul ei. Prin urmare Constituția noastră care acordă tuturor străinilor drepturi cetățenești depline se găsește în contradicție cu interesele Statului național romîn, ea păcătuește împotriva principiului naționalităților în temeiul căruia s'a constituit Statul nostru. Admiterea neîngrădită a străinilor neasimilați în școlile superioare, în funcțiunile publice etc. sunt măsuri cari primejduiesc existența Statului.

Se înșela însă Conta cînd credea că legiferarea singură poate opri sau spori răul. In constelația internațională actuală și mai ales în condițiunile în cari s'a înfăptuit Unirea tuturor Romînilor, legiferarea de pildă nu numai că a trebuit să acorde „minorităților" drepturi cetățenești ci și privilegii prin acceptarea „scutului minorităților". Situația reală s'ar fi putut schimba însă, dela Unire încoace, în favorul națiunii dominante prin aplicarea integrală a Constituției, dar *cu înlăturarea partidelor politice*, cari sunt formațiuni anticonstituționale și, în cazul nostru, antinaționale, deoarece au îngăduit intrarea minoritarilor în partidele zise „naționale" și dominarea lor în aceste partide prin puterea lor economică și legăturile lor cu străinătatea. Prin partide s'a instituit la noi stăpînirea reală a Jidanilor, cari năzuesc acuma să zdrobească, cu ajutorul politicianilor romîni corupți, națiunea romînă pentru a rămînea ei rasa dominantă.

Așadar prevederile lui Conta s'au adeverit pe deplin în ce

www.dacoromanica.ro

privește izbucnirea luptei pe viață și moarte. Dar el nu și-ar fi putut imagina această totală decădere a politicienilor romîni. Discursul său în care își expune principiile naționaliste fu des întrerupt de aplauzele Adunării deputaților de atunci. In zilele noastre cîți deputați ar mai cuteza să vorbească așa cum a vorbit Conta, cîți deputați ar mai aplauda un astfel de discurs?

In schimb dela 1919 încoace s'au ivit sumedenie de partide cu șefi mari și mici. Iar grija mare a acestora a fost să arate la toate întrunirile politice că respectă și vor respecta drepturile minorităților, că se vor opune tuturor tendințelor de a-i învrăjbi pe „cetățeni" întreolaltă, că în Statul romîn toți cetățenii sunt egali fără deosebire de neam și lege. Astăzi s'a mai schimbat situația — în teorie. Dar în practică?

III.

In practică nu se poate înfăptui o schimbare decît organizîndu-se temeinic apărarea Statului. Guvernul trebue să dea libertate deplină mișcării naționaliste, în virtutea Constituției. Trebue să înceteze această situație anormală, această atitudine antinațională a conducerii politice, acest despotism instituit de slugile capitalului jidovesc. Nu se poate expune situația în toate amănuntele. Cenzura împiedică orice adîncire a problemelor și închisorile înghit pe acei ce îndrăznesc să reacționeze cu vorba sau cu fapta împotriva ilegalităților și abuzurilor pe cari le cunoaște toată lumea, la noi și aiurea. Cine știe cînd istoria nepărtinitoare va putea înregistra la noi faptele ce se petrec astăzi. Din cînd în cînd izbucnesc scandaluri, inerente unui regim decadent, dar repede sunt înăbușite și date uitării. Eroii adevărați ai acestor scandaluri rămîn necunoscuți, apărați de cenzură și starea de asediu. Iar la lumina zilei, trîmbițate sunt la toate răspîntiile, cu fotografii și reportagii chilometrice, crimele, sinuciderile, violurile, tîlhăriile. Ca supliment și pentru suflete mai gingașe se organizează „lunile": a Bucureștilor, a Iașilor, a Cernăuților... cu reduceri pe căile ferate, expoziții de sate și discursuri. Și se cheltuesc bani, sume enorme.

Pe de altă parte nu sunt bani pentru biserici (de pildă pentru terminarea bisericii Sfîntului Niculai din Cernăuți și a bisericii din Rădăuți), nu sunt bani pentru școli, biblioteci și institute științifice. Și cînd tineretul începu să construiască biserici n'a lipsit încercarea de a-l opri, precum n'au lipsit încercări de a zădărnici și tulbura organizarea taberelor de muncă.

www.dacoromanica.ro

In schimb am văzut cum preoţii „liberali“ au ameninţat că vor ieşi din partid dacă vor fi nedreptăţiţi la alcătuirea bugetului. Dar nu i-am văzut protestînd şi ameninţînd cînd partidul lor aresta în massă şi ucidea fără judecată studenţi creştini. Nu i-am văzut chemînd mulţimea creştină la luptă împotriva celor ce vreau să ne pregătească soarta Rusiei şi a Spaniei.

Dar am văzut cum împotriva unor adevăraţi preoţi, evlavioşi slujitori şi apărători ai bisericii Mîntuitorului, cari au înţeles sufletul tineretului şi-l binecuvîntă îndemnîndu-l spre fapte creştineşti, se unelteşte pe ascuns şi se ticluesc pîri minciunoase. Aşa de adînc a pătruns putregaiul politicianist în inimile oamenilor de azi!

S'a scris şi s'a răscris despre toate aceste în ziarele naţionaliste, mai ales în cele ce azi nu mai apar. Nu mai pot apărea fiindcă au scris şi mai multe decît scriem noi aici.

Noi am evitat pînă azi să discutăm chestiuni de actualitate, am evitat atacuri şi polemici. Ne propusesem să lămurim numai problemele politice, să arătăm în lumina teoriei sociologice cari sunt mijloacele cele mai potrivite pentru înfăptuirea de reforme politice cu un scop bine definit: *organizarea trainică a Statului naţional romîn.*

Dar evenimentele din urmă: condamnarea studenţilor la Braşov, ţinerea în închisoare a celor mai buni tineri la Tîrgu-Mureş (cărora nu li se îngăduise niciun martor; pe cînd comuniştilor li se admit toţi martorii din lume), desmăţul ţărănisto-comunist desfăşurat la Bucureşti cu ameninţări şi atacuri împotriva mişcării naţionaliste, toate acestea au impus şi „Insemnărilor“ o ieşire pe cîmpul de luptă.

Căci, ce-ar zice oare fizicienii şi chimiştii noştri, cînd alchimişti şi şarlatani ar începe să ţină adunări şi să scrie reviste, spunînd mulţimii că au descoperit metoda de a fabrica aur din plumb, sau că au inventat perpetuum mobile? Ce-ar zice, dacă stăpînirea ţării i-ar numi pe aceşti alchimişti profesori universitari sau le-ar încredinţa baterea de monede din metalul „preţios“ descoperit de ei sau i-ar face ingineri însărcinîndu-i să înzestreze armata cu automobile şi avioane după sistemul lor?

Nu s'ar înfuria liniştiţii noştri savanţi şi ar ieşi la luptă împotriva şarlatanilor? Dar atunci cum ni se poate cere nouă să facem teorie pură, ştiinţă socială, iar toţi alchimiştii şi şarlatanii politici să fie chemaţi a reforma Statul şi societatea după metodele lor, pretinse ştiinţifice şi întemeiate pe descoperiri şi inventii

www.dacoromanica.ro

făcute de ei? Nu conduc acești alchimiști Statul, nu sunt ei plătiți cu sute de milioane pentru „rodnica“ lor activitate?

Dar aceasta e o poveste veche și începe cu Haraclit și Platon și se termină cu André Tardieu.

Democrația demagogică a ridicat totdeauna la suprafață alchimiști politici, a împiedicat selecționarea oamenilor politici după criterii obiective, adică în temeiul aptitudinii și pregătirii pentru funcțiuni politice. „Spiritul omenesc. zice Thurnwald (în „Die menschliche Gesellschaft“, vol. IV pg. 36/37) cade totdeauna lesne în generalizări comode și atribue cu plăcere unei personalități care a înfăptuit într'un domeniu opere însemnate o autoritate — deși nicidecum meritată — și în alte domenii. Intr'adevăr aceste sunt erori ce se repetă neîncetat avînd cele mai nefaste urmări. Eroarea se comite astăzi totașa ca și înainte de 10.000 de ani: regelui boxerilor i se cere părerea asupra unor chestiuni financiare, unei stele de cinema asupra „popoarelor naturale“, unui pianist asupra politicei etc.“ Thurnwald a observat că la unele popoare primitive se bucură de mare autoritate socială și, într'un fel, și politică, dansatori, la altele cîntăreți, la altele vrăjitori și șamani etc. In democrațiile demagogice întîlnim acelaș fenomen. Un mare savant, de orice specialitate ar fi, e considerat și se consideră bun de deputat, ministru sau chiar prim-ministru. Avocați și medici fără clientelă pot fi prefecți, iar un mare scriitor, în versuri sau proză, poate deveni peste noapte mare om politic. La Jidani, cari au rămas primitivi în tot felul lor de gîndire, rabinii fac politică mondială și toți gazetarii semiculți, toți excrocii și toate prostituatele au pretenția să reformeze Statele creștine, de îndată ce-și dobîndesc faimă în meseria lor. Și cum democrația demagogică nu-i împiedică să-și valorifice aptitudinile, nu ne putem mira că alături de o Roză Feigenbaum oarecare vom găsi și un profesor dela o Facultate de teologie creștină conducînd massele proletare, cu nădejdea să ajungă în viitorul stat comunist cel puțin ministru de externe, sau ministru plenipotențiar la Moscova. Nu ne vom mira că în toate scandalurile politice „democratice“ vom găsi amestecați într'o frăție duioasă excroci jidani și politicieni creștini.

Poate dura acest regim? Putem tolera această vertiginioasă cădere în barbarie și primitivism? S'a produs un gest energic al marelui sociolog din București impotriva acestor alchimiști politici?

Putem frunzări groasa și grasa *Arhivă pentru știința și*

www.dacoromanica.ro

reforma socială, eleganta *Sociologie romînească* ilustrată, voluminoasele opere ale acestui savant — nimic nu vom afla despre aceste probleme ce ne neliniștesc și cari cer o deslegare grabnică. Discuții scolastice, interpretări subtile, apoi sociologie rurală cu folklor, artă țărănească de toate genurile, muzee și echipe.

Alchimie, și teoretică și practică. Și acest sociolog e țărănist, deci „antifascist" și democrat convins. Profesor universitar. Fost și viitor ministru. Cum explică domnia sa „fenomenul social", că după aproape două decenii dela desrobirea Ardealului prin vitejia oștirii romînești într'un oraș ardelean zac în închisoare conducătorii studențimii romîne? Cum: acești tineri ai căror părinți au sîngerat pe cîmpiile de luptă uneltesc împotriva Statului romîn? Sunt ei criminali, trădători, atei, revoluționari, teroriști, anarhiști? Dar nu s'a solidarizat cu ei toată studențimea romînă? Toată studențimea romînă trebue exterminată în interesul Statului național romîn, așa cum striga alt mare alchimist țărănist?

Dar, dacă în astfel de mometne critice sociologul nostru tace, atunci ce valoare mai are sociologia sa? I se pune o problemă spre analiză și expertiză, așa cum se cer expertize unui profesor de chimie, și îl rugăm să se pronunțe! Să așteptăm.

Dealtminteri într'un caz concret d-sa a binevoit să dea o expertiză, mai bine zis o contraexpertiză. A fost cazul societății „Morgenroit" din Cernăuți. Siguranța știa, cum știe toată lumea, că această societate e un cuib comunist. S'a făcut o descindere și s'au confiscat cărți și broșuri. Procurorul m'a chemat să dau o expertiză asupra cărților confiscate. Am găsit între ele broșuri de propagandă marxistă trimise din Viena, între altele și *Manifestul comunist* într'o ediție eftină, populară venind tot dela centrala de propagandă din Viena. Am tras concluzia că într'adevăr aceste broșuri puse la dispoziția tineretului muncitoresc sunt subversive. Sau poate afirma cineva că *Manifestul comunist* nu este cea mai teribilă scriere de propagandă subversivă, cînd e răspîndită între tineret pentru a-l împinge în brațele comunismului?

Jidanii dela „Morgenroit" i-au cerut d-lui Gusti o contraexpertiză. Le-a dat-o și i-a absolvit. *Manifestul comunist* nu este după părerea d-sale o scriere subversivă — deoarece se găsește în comerț. Simplu, nu? Deci, zicem, *Memoriile* lui Casanova nu sunt imorale, deoarece se găsesc în comerț... Prin urmare manifestul comunist poate fi pus la dispoziția elevilor de liceu, iar

www.dacoromanica.ro

memoriile lui Casanova se vor recomanda pentru premierea fetelor silitoare începînd cu clasa II-a de liceu — deoarece aceste cărți se găsesc în comerț. Concepție de sociolog romîn, fost și viitor ministru al instrucției publice...

Dar ne-am lămurit cred îndeajuns și nu mai trebue să așteptăm expertizele sociologului nostru dela Bucnrești. Căci vom păți-o ca în cazul „Morgenroit", sau mai bine zis invers: aci expertiza sa va conchide nu numai la desființarea Uniunii studenților romîni creștini, ci la condamnarea conducătorilor ei. In interes de partid și pentru o liniștită viitoare guvernare a alchimiștilor țărăniști.

Dar Statul național romîn? Răspundem noi: Va sosi clipa cînd tinerii prigoniți de demagogii vînduți Iudei vor pune capăt haosului și desmățului „democratic" și vor introna adevărata democrație romînească după principiile științifice ale lui Vasile Conta.

IV.

Dar problemele politicei interne nu se pot înțelege, lămuri și deslega decît în raport cu politica externă. Funcția fundamentală și specifică a Statului este doar apărarea Țării împotriva Statelor vecine, cari au sau ar putea avea cîndva intenția să o atace și să o subjuge. De aici ar urma că toate forțele, individuale și colective, cari prin firea lor servesc unei sporiri a puterii de rezistență față de vecini ar trebui lăsate să se desfășoare în plină libertate. Și chiar în jocul alianțelor cu alte State conservarea și intensificarea puterii proprii trebue să rămîie principii absolute, apriorice. Ceea ce înseamnă că Statul nostru n'ar putea încheia alianțe cu State cari ne-ar cere o abdicare dela aceste principii. Fiindcă punerea unei atari condiții ar implica un act de dușmănie și ar trăda intenția de a transforma Statul nostru din aliat în vasal. Dacă un guvern romîn ar accepta să prigonească și să suprime mișcarea naționalistă pentru a putea încheia sau păstra alianțe cu alte State ar însemna că renunță la numitele principii, singurele garanții ale suveranității naționale. Să ne imaginăm că în constelația actuală Germania și Rusia ar avea interese economice (coloniale de pildă) comune cari le-ar împinge spre o alianță împotriva Angliei. Dacă Germania i-ar pune însă Rusiei ca o condiție pentru încheierea alianței să elimine pe toți Jidanii din funcțiunile publice și să instituе un regim de dictatură națională rusă, ar accepta guvernul sovietic

www.dacoromanica.ro

această condiție? Totașa: n'ar renunța Germania la alianță, dacă i s'ar cere să reprimească pe toți Jidanii emigrați și să se întoarcă la regimul de înaintea revoluției național-socialiste?

Dar ni se va spune: nimene nu ne-a cerut nouă astfel de lucruri, nimene nu se amestecă în politica noastră internă, iar toate măsurile luate împotriva extremiștilor de stînga și de dreapta sunt luate în interesul ordinei publice. Să analizăm problema mai deaproape. Fapt este că împotriva comunismului se procedează cu asprime — în conformitate cu legea. Dar nu se amestecă nimene din afară în procesele comuniste, nici direct nici indirect? Ar îndrăzni cineva să spună că toți aliații noștri se feresc de orice amestec în această chestiune și că guvernele Statelor respective au grija să împiedice orice amestec a cetățenilor lor în mișcarea comunistă dela noi? Ar putea afirma cineva cu sinceritate că aceste State, văzînd că mișcarea comunistă slăbește Statul nostru național, deoarece e condusă de elemente străine, ne sprijină în străduința noastră de a o suprima, pentru ca puterea noastră în cazul unui războiu alături de dînsele să fie neștirbită? Dar acei aliați știu precum și noi știm (dacă vrem să știm) că o mișcare de caracterul celei comuniste nu se poate reprima prin procese și condamnări după textele legilor, ci numai printr'o contramișcare care s'o întreacă în vigoare și intensitate.

Ori guvernul nostru împiedică orice contramișcare și a mers cîndva pînă la încercarea de a o înăbuși printr'o lovitură de forță brutală — ceeace n'a încercat s'o facă împotriva comunismului. Arestări în massă a studenților comuniști-evrei (și cari nu sunt comuniști?) nu s'au făcut.

Cine ne-ar putea spune — dar în cunoștință de cauză și cu toată sinceritatea — dacă desființarea gărzii de fer a fost un act determinat numai de politica internă? Simplă strategie electorală? După cele întîmplate și după felul felul cum s'au întîmplat n'o putem crede.

Deci politică externă. Și atunci e lămurit că principiile apriorice ale unei politici de conservare au fost părăsite. Acest fapt e important și de greutate covîrșitoare. Prin tratate de pace se pot impune unui Stat învins condițiuni cari știrbesc suveranitatea sa. Dar nu prin tratate de prietenie și alianță și mai ales condițiuni menite să distrugă puterea națiunii.

Noi admitem cu toată sinceritatea și hotărîrea că politica externă determină politica internă a unui Stat. Deci structura

www.dacoromanica.ro

internă a Statului trebue adaptată nevoilor politicei externe. Un Stat imperialist, un Stat care tinde spre expansiune şi cuceriri, de pildă, va trebui să aibă altă structură decît un Stat teritorial închis; un Stat care vrea să treacă la atac se va organiza altfel decît unul care n'are decît grija să se apere. Dar nu se poate numi adaptare internă, cînd renunţi şi la atac şi la apărare. Organismul care nu reacţionează împotriva microbilor înseamnă că se adaptează mediului? Cam aşa se adaptează Statul nostru mediului politic internaţional. Şi oamenii noştri politici se cred cine ştie ce înţelepţi, dacă pot prelungi agonia organismului politic infectat de microbii ce ni-i trimit „aliaţii". Ei îl adaptează alianţelor condiţionate de libera circulaţie a germenilor de infecţie. Din cînd în cînd cîte o gargariseală cu arestări şi procese comuniste. Pe cînd singurul mijloc de însănătoşare este o puternică injecţie naţionalistă — şi pe urmă alianţe fără condiţii. Aşa ar dispare Marea Neînţelegere internă şi am ajunge şi la o Mare Înţelegere externă.

Dar injecţia cere curaj, patriotism, spirit de jertfă, dragoste de neam. Nu dialectică, rutină şi reclamă. Nu democraţie demagogică, ci democraţie reală, întemeiată pe solidaritatea naţională peste antagonismele de clasă şi profesiune, peste certurile şi luptele de partid. Gard de fier în jurul naţiunii de care să-şi spargă capetele toţi înebuniţii profetismului iudaic şi ai utopiilor marxiste.

Aşa a creiat Mussolini Italia cea nouă, aşa a închegat Hitler Germania unitară, aşa numai se va ridica Franţa dela republică la imperiu. Şi pe acest drum trebue să păşim şi noi.

Traian Brăileanu

„Aproapele creştin" şi Stat naţional

1. Religia este, după clasica definiţiune, legătura liberă şi conştientă a omului cu Dumnezeu. Creştinismul este religie şi, prin esenţă, religia Duhului. Intemeitorul său, Mîntuitorul Isus, a afirmat înaintea judecătorului Pilat, că împărăţia sa nu este din lumea aceasta. Vedem dar că în cadrul religiei, în general, şi al creştinismului în special, omul e pus în situaţia de a milita pentru împărăţia cerească. Transcendentul, cerul, este deci domeniul către care trebue să tindă şi pe care să-l cucerească. Dar cerul nu se poate cuceri decît prin acţiunea desfăşurată pe pămînt, înăuntrul comunităţii creştine. Societatea este deci ogo-

www.dacoromanica.ro

rul în care creştinul trebue să muncească pentru a primi ca plată dinar ceresc.

Ce trebue să facă creştinul în acest ogor? Cum trebue să lucreze? Răspunsul ar părea foarte greu de dat. Doctrina creştină nu se poate rezuma în cîteva rînduri. Învăţăturile sale — citiţi aici Sf. Scriptură — sunt numeroase şi adesea aparent contradictorii, paradoxal de contradictorii chiar. La acest fapt se adaogă încă subiectivismul interpretatorului. Aşa se explică atitudinile atît de diferite faţă de viaţă a unor creştini în decursul vremii, pe cari Biserica, prin soboarele sale, le-a condamnat sau le-a aprobat. Astfel viaţa a fost trăită de ascetic pînă la nimicire sau libertin şi orgiac tot cu acelaş scop şi rezultat de nimicire — (diferite curente gnostice), solitar sau în comunităţi celibatare (monahismul) sau în familie şi societate. Reţinem din acestea faptul că toate aceste forme de vieţuire au invocat pe acelaş Hristos şi aceleaşi învăţături.

In diversitatea acestor învăţături sau precepte — indiferent, în ce ne priveşte, cum au fost înţelese şi aplicate — găsim însă o *constantă:* înţelegerea lor prin raportarea la Dumnezeu, prin *aproapele.* Aceasta cînd privim chestiunea, nu sub ambele unghiuri: cer şi pămînt, ci limitînd problema numai la „ceeace trebue să facă un creştin", la acţiune şi valorificarea ei prin societate, deoarece o acţiune poate căpăta valoare în creştinism şi în afară de societate, de ex. în ascetism. Aproape toate preceptele evanghelice se raportă la aproapele. Iubirea creştină, mila şi ajutorul creştin, preceptele de a nu judeca, de a nu bîrfi, etc, au un singur obiectiv; aproapele. Ce se înţelege însă prin acest termen? De rezolvirea acestei chestiuni depinde întreaga atmosferă ce se poate creia creştinismului în cadrul noilor structuri sociale, cari nu pot fi decît *Statele naţionale.*

2. „Aproapele" este o noţiune asupra căreia exegeţii, moraliştii creştini şi simplii cititori ai scripturii nu s'au oprit mai îndelung. Nu s'au oprit, deoarece din atmosfera generală a scripturii această noţiune pare a avea conţinut şi sferă bine delimitate. Universalismul creştin rezultat din ideea centrală a unui Dumnezeu, Tată al tuturor, iar noi toţi fii adoptivi ai săi, puternic accentuată această idee în opoziţie cu esclusivismul iudaic ce socotea pe Dumnezeu creator a toate, dar ca fii ai săi numai pe poporul ales, a făcut să se înţeleagă prin aproapele orice om fără nici o deosebire de rasă sau clasă socială. Pînă aici nimic greşit contra spiritului doctrinei lui Hristos. Greşeala în-

www.dacoromanica.ro

cepe de acolo cînd s'a crezut că se poate da numele de „aproapele“ orișicui, din moment ce barierele claselor sociale si a raselor au fost desființate, — vom vedea în ce sens aceste bariere au fost distruse, — fără nici un alt criteriu decît ca cel căruia i se dă acest nume să se integreze noțiunii de om.

Cu cîtă ușurință ni se servește spre exemplificare, în acest sens, parabola despre iudeul căzut între tîlhari. Aci aproapele pentru acel iudeu a devenit — și aceasta a trebuit s'o recunoască și s'o mărturisească însuși învățătorul legii, ispititorul Mîntuitorului — un samaritean, un om de alt neam, urît de iudei și socotit ca spurcat! Unde încape ura de rasă în cadrul învățăturii creștine, de unde dreptul de a invoca numele lui Hristos la temelia unui Stat național, ni se strigă de pretutindeni, fie cu bună credință — și aceasta e mai grav —, fie numai prin faptul că Hristos ar servi anumitor planuri? Celor cari vor să răstoarne ordinea socială și să distrugă hotare de țări le putem pune numai întrebarea: Dece la temelia doctrinei lor nu au pe Hristos dacă le e favorabil internaționalismului lor? Dar nu despre ei este vorba. Ii cunoaștem cine sunt și *dreapta creștină* a demascat ascunsele lor planuri. Problema se pune pentru ceilalți toți, pentru cei de bună credință dar înșelați, și mai ales pentru cei cari militînd pentru un Stat național cred că doctrina creștină e împroprie acestui Stat prin ideile ei de universalism și pregătire pentru o împărăție cerească [1]). Pentru acestea răspundem și căutăm să dovedim că nu oricine se poate numi și socoti „aproapele“. Insuș Mîntuitorul Hristos ne spune aceasta și ne dă criterii sigure de judecată după cari să putem ști cine este, sau ce se înțelege prin „aproapele creștin“.

Să luăm spre exemplificare tocmai parabola mai sus amintită. Să-i povestim întăi pe scurt conținutul. Coborînd din Ierusalim la Ierihon, un iudeu cade între tîlhari, cari, desbrăcîndu-l și jefuindu-l, l-au bătut, lăsîndu-l aproape mort. Pe acelaș drum a trecut un preot din neamul său, l-a văzut, dar nu i-a dat nici cel mai mic ajutor, ci și-a căutat de drum. Asemenea a făcut și un levit, adică unul din servitorii inferiori ai templului iudaic. A trecut în urmă și un samarinean și acestuia *flindu-i milă*, spune Scriptura, s'a oprit din drumul său, i-a legat rănile cu untdelemn și vin, l-a pus pe asinul său ducîndu-l la o casă de oaspeți l-a dat spre îngrijire plătind el totul și zicînd că ce se va

[1]) A se vedea, spre exemplu, la noi: *Nicolae Roșu*, Dialectica naționalismului, capitolul: Procesul ortodoxismului. Buc. 1935.

www.dacoromanica.ro

cheltui în plus, cînd se va întoarce, va achita. Aceasta este parabola şi, dupăce Mîntuitorul o rosteşte, întrebă pe ispititorul său care se arătase nedumerit cu privire la aproapele: *Care deci din aceşti trei ţi se pare a fi aproapele celui căzut între tîlhari?* Ispititorul e nevoit să recunoască că nu toţi, ci unul singur, este aproapele, şi anume acel care a îndeplinit o anumită condiţiune: *mila prin suflet şi faptă.* Iată dar, nu criteriul, ci un prim criteriu, de a putea numi pe cineva aproapele, şi prin el desprindem prima însemnare a noţiunii de aproapele, care pleacă dela subiect să zicem, adică dela cel care trebue şi are posibilitatea de a pune în practică, a realiza, preceptele creştine. Ar fi sensul pozitiv, dinamic, al acestui termen. Dar *aproapele,* aşa cum îl întîlnim în Scriptură, mai are un al doilea sens, pasiv să zicem, de substrat, de obiect, către care să se îndrepte acţiunile subiectului, cum este de exemplu iudeul căzut între tîlhari din parabola de faţă, cum sunt toţi acei „aproapele" pe cari Mîntuitorul ne îndeamnă să-i iubim, ajutăm, îndreptăm şi să-i cîştigăm pentru El. In acest caz însă nu toată lumea este obiectul către care să se îndrepte creştinul, nu toată lumea este aproapele? In funcţie de aproapele cu sens pozitiv, dinamic de aproapele subiect, *da,* dar în raport cu sine însuş, pentru aproapele ca obiect, Mîntuitorul dă iarăş anumite criterii, după cari nu toată lumea poate fi înglobată în acest termen: aproapele. Astfel Mîntuitorul spune că aproapele nostru este şi cel care ne urăşte şi e certat cu noi, dar nu în mod necondiţionat. El este aproapele în funcţie de noi, adică întrucît noi îl socotim şi trebue, după Hristos, să-l socotim aproapele; dar tot după Hristos, şi de data aceasta în funcţie de el, el pierde calitatea şi dreptul de a fi socotit aproapele. Să luăm cîteva exemple din cele date de Mîntuitorul. Cel care ne urăşte şi e certat cu noi trebue să-l socotim aproapele şi ca atare să stabilim între noi acea pace şi armonie dorită de Isus. Din moment ce el refuză, încetează de a fi aproapele şi devine *„păgîn şi vameş"* (Vezi: Matei, XVI, 17). Pe toţi trebue să-i aducem la Hristos şi învăţătura sa, deci toţi ne sunt aproapele în acest sens, dar de îndată ce ei se opun încetează de a fi aproapele: *„Dacă nu va primi cineva, nici nu va asculta cuvintele voastre* — spune Mîntuitorul ucenicilor — *să ieşiţi din casa sau cetatea aceea şi să scuturaţi praful depe picioarele voastre!"* (Matei, cap. X, 14; Luca IX, 5). Şi Apostolii aşa au făcut. (Vezi: Fapt. Apost. cap. XIII, 51).

Iată cîteva din criteriile după care cineva poate sau nu a fi

www.dacoromanica.ro

numit aproapele, în al doilea sens al acestei noţiuni. Termenul „aproapele“ în creştinism cuprinde deci amîndouă sensurile despre cari am vorbit. Capătă conţinut şi valoare proprie şi nu e sinonim cu termenii: omenire, fiecare, oricine. Aceasta ne spune nouă acel πλησίον din dialectul grec κοινή (comun), în care s'au scris, transcris şi păstrat scrierile Noului Testament.

3. In acest fel privită chestiunea, creştinismul cu învăţătura sa despre aproapele nu apare protivnic ideii despre Statul naţional şi răpeşte orice speranţă celor cari cred că pot face din el o armă contra naţionalismului. Statul naţional vrea să salveze şi să promoveze elementul pe care îl îndreptăţeşte istoria. Vrea ca poporul care a moştenit şi apărat un pămînt să nu piară, ci să-l stăpînească şi prin el să-şi valorifice puterea de creaţie şi să-şi spună cuvîntul la bursa valorilor culturale. Pentru a reuşi trebue să aibă privirile îndreptate asupra tot ce îi poate fi de folos sau păgubitor pentru reuşită. Trebue să caute a stabili acea armonie favorabilă nu numai existenţei ci şi propăşirii. Viaţa unui popor, în complexul ei, trebueşte salvată ca şi viaţa unui individ. Un popor, în numele învăţăturii creştine, nu poate socoti ca aproapele pe cineva care este contra existenţei sale. Nu poate iubi şi ajuta pe cineva, dacă acela refuză a se integra noţiunii de aproapele, aşa cum am stabilit mai sus. Rămîne a fi socotit „păgîn şi vameş“ şi a fi tratat ca atare. Oricare altă atitudine este greşită, este contrară învăţăturii lui Hristos. Mîntuitorul a spus să fim blînzi ca porumbeii, dar şi înţelepţi ca şerpii. Creştinismul pune mare accent pe viaţă. A renunţa la ea, fără ca renunţarea să aibă sens şi valoare, însemnează a te sinucide. Mîntuitorul şi-a sacrificat viaţa, dar sacrificarea sa a avut valoare expiatorie. In jertfa depe Golgota stă întregul sens al vieţii şi al creştinismului. Tot ceeace este dăunător vieţii unui popor trebueşte înlăturat, din moment ce s'a cristalizat convingerea că nu poate fi încadrat năzuinţelor şi aspiraţiilor lui. Pentru Statul naţional romînesc se pune în mod acut problema iudaismului: poate fi socotit poporul iudeu aproapele poporului romîn; adică obiectul către care să se reverse dragostea şi ajutorul pe care le cere creştinismul? Hotărît, nu. Istoria ne scuteşte de a-l socoti aproapele, dela început. La credinţă creştină nu a putut fi cucerit şi pentru a-l socoti încă aproapele în speranţa că îl vom cîştiga de acum înainte, înseamnează a ne face — vorbind despre poporul iudeu în general, nu de cazuri răzleţe — zădarnice iluzii. Să ne amintim numai de cuvintele Mîntuitorului: *„Ierusalime, Ierusa-*

www.dacoromanica.ro

lime, care omori pe prooroci şi ucizi cu pietre pe cei trimişi la tine, de cîte ori am voit să adun pe fiii tăi, cum îşi adună găina puii sub aripi, dar ei n'au voit. Iată că vi se va lăsa casa pustie." (Luca XIII, 34—35.)

Să-l socotim aproapele în credinţa că se va împăca cu noi, adică va putea fi înfrăţit cu nevoile şi aspiraţiile noastre? Cu ce neam s'a integrat el, „poporul ales" ce se socoate menit a guverna toate neamurile? Să revărsăm asupra sa mila noastră ca samarineanul din parabolă? Dar cari sunt rănile lui, cînd el e stăpînul bogăţiilor din întreaga lume.

Mi se pare însă că noi suntem, azi şi în ţara noastră, în situaţia celui căzut între tîlhari şi atunci nu dela poporul iudeu ne poate veni ajutorul. Nu el poate fi aproapele, samarineanul Evangheliei, cînd nu Evanghelia este doctrina sa, ci talmudul.

Cel ce se opreşte din drum pentru noi este tocmai Hristos. Şi numai îndreptîndu-ne împotriva duşmanilor săi şi alungîndu-i din casa noastră vom împlini poruncile sale şi ne vom arăta demni de suprema jertfă ce a adus-o pentru mîntuirea omenirii.

Theodor Fecioru.

REVISTA CĂRŢILOR.

Reine und angewandte Soziologie (Sociologie pură şi aplicată) Leipzig, Hans Buske, 1936. Un volum omagial dedicat întemeietorului sociologiei germane *Ferdinand Tönnies*, cu prilejul împlinirii vîrstei de 80 de ani (la 26 Iulie 1935). Colaborează un mare număr de sociologi germani şi străini. Studiile sunt rînduite în mod sistematic. Ca Introducere, L. v. Wiese dă o privire asupra „Stării internaţionale a evoluţiei Sociologiei Generale". Urmează apoi studii relative la: I. Istoria Sociologiei, II. Sociologia teoretică (A. Sistematica şi Metoda Sociologiei, B. Teoria fenomenelor sociale), III. Sociologia empirică (Sociografia), IV. Filosofiia istoriei, V. Ferdinand Tönnies (Personalitatea, Lista scrierilor sale 1865—1935). Traducem din Introducere locul unde L. v. Wiese vorbeşte despre sociologia din Romînia. „Dintre ţările cari în cercetarea sociologică internaţională sunt astăzi deosebit de rodnice, face parte — nu la locul din urmă — Romînia. Şi aci un Institut, anume Institutul Social Romîn condus de fostul ministru D. Gusti, serveşte ca suport cercetării ştiinţifice. „Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială", care apare în Bucureşti, aduce mult material preţios. Se cultivă în primul rînd studiul vieţii romîneşti săteşti şi rurale. Şi aci pentru cultivarea teoriei e necesară legătura cu o ramură specială a practicei, pentru a-i asigura îndeajuns atenţia şi înainte de toate mijloace băneşti. Cum stau astăzi pretutindeni lucrurile, trebue să fim mulţumitori că în tovărăşia surorii mai robuste şi sub scutul ei frageda fiinţă, numită sociologie generală, se bucură de oarecare cultivare. Dar şi aci se iveşte primejdia

www.dacoromanica.ro

ca specialul să nu înăbuşe universalul. Cînd probleme generale se tratează numai cu privire la un fenomen special, ele cad pradă unei concepţii unilaterale. Profesorul Gusti ca discipol al lui Schmoller stă destul de aproape de ştiinţa germană. El a transplantat în ţara sa felul gîndire şi tradiţia şcoalei etice; el este un reformator social de stil mare. Abundenţa problemelor pe cari le-a aflat în Romînia mai ales în domeniul politicei sociale rurale, ale studiului folklorului şi vieţii poporului şi pe cari le domină cu ajutorul unor harnici colaboratori, ca Vlădescu-Răcoasă, este grandioasă şi sporeşte mereu. Dar iarăş sei veşte întrebarea: cum e cu teoria menită să garanteze legătura sistematică faţă de această mulţime de „date" ce au să fie adunate?" Dar această observaţie critică L. v. Wiese o face nu numai cu privire la sociologie gustiană din Romînia, ci ea revine în judecarea cercetărilor sociologice şi din alte ţări, şi mai ales a sociologiei germane contemporane, care a fost adinc înfluenţată, în alegerea problemelor şi orientarea spre reforme practice, de evenimentele politice. L. v. Wiese crede că sociologia ar trebui totuş să se ferească de o legătură prea nemijlocită cu probleme practice, deoarece chiar prin păstrarea distanţei de ele şi a independenţei cercetărilor teoretice de zbuciumul vieţii de toate zilele sociologia poate deveni utilă şi în stare să călăuzească mai bine acţiunea. „Trebue se cerem cultivarea sociologiei generale ca teorie despre social şi care trebue să fie de aşa fel ca să garanteze o legătură sistematică tuturor ramurilor speciale, aplicaţiunilor, tehnicelor şi năzuinţelor practice de organizare." Regulele fundamentale pentru cercetările sociologice sistematice, autorul le scoate din sistemul său (publicat sub titlul „Sistem al Sociologiei Generale ca teorie despre procesele sociale şi formele sociale ale oamenilor" ed. a 2-a 1933). Trei principii stau la temelia teoriei şi practicei sociologice: „1. Viaţa socială se naşte din înlănţuirea de procese interindividuale cari îşi au legile lor proprii de mişcare. 2. Aceste legi cinetice se pot cunoaşte prea bine prin observaţiuni sistematice şi stăruitoare. Prima condiţie este ca să nu fie confundate cu regulele unor fenomene pur fizice sau pur psihice. 3. Spaţiul social, care nu se poate percepe prin simţuri, nu conţine structuri solide, ci numai evenimente cari se înfăptuesc în, între şi prin oameni." Numai acele aplicaţiuni practice vor da roade cari vor fi călăuzite de cunoaşterea legilor spaţiului social. Din principiile abstracte de mai sus rezultă postulate importante din punct de vedere practic. Ca exemple: „1. Trebue să ştim că procesele sociale nu pot fi explicate numai prin caracterul personal al oamenilor cari iau parte şi din însuşirile omeneşti, ci că în spaţiul social însuşiri omeneşti se rezolvă în parte în simple reacţiuni, în parte constituiesc elemente apreciabile ale proceselor — dar elemente pe lîngă altele. Prin urmare, succesul sau eşuarea unor măsuri luate nu se poate deduce numai din caracterul unor anumite straturi sociale, dar trebue să se ţină socoteală şi de acest caracter. 2. Dar totaşa, nu trebue să considerăm procesele sociale ca simple schimbări de situaţiuni exterioare; trebue să ştim totdeauna că şi situaţiunile nu sunt decît elemente ale vieţii interindividuale aşa ca şi însuşirile oamenilor, şi că amin-

www.dacoromanica.ro

două se influenţează reciproc împiedicîndu-se sau favorizîndu-se. 3. Acţiunile în grup sunt ce-i drept dependente în mare măsură de acţiunea individuală, dar au alte legi cinetice, cari pot fi stabilite cu preciziune.“ Noi acceptăm fără rezerve principiul enunţat de Wiese, care este vechiul principiu al lui Auguste Comte: separaţiunea lămurită între teorie şi practică. Ceea ce nu înseamnă înstrăinarea teoriei de *realitate*, ci numai evitarea de confuziuni. Reformatorul va găsi în teoria chibzuită, obiectivă un sprijin puternic pentru înfăptuirile sale. Dar această teorie trebue să existe şi, pentru ca să existe, ea trebue elaborată cu răbdare şi muncă şi trebue ferită de neliniştea vieţii de toate zilele. Pentru sociologia romînească există aceste condiţiuni de desvoltare liniştită şi de muncă rodnică? Iată o problemă care ar trebui limpezită. — Din numeroasele şi viariatele studii cuprinse în acest volum amintim mai ales pe cel al sociologului italian *Alfredo Niceforo* „Însuşiri personale şi ierarhie socială,“ o contribuţie interesantă la „teoria elitelor.“ Cum această problemă ne-a preocupat în repetite rînduri, vom căuta prilejul să expunem „ipoteza“ lui Niceforo: „Nu dintr'o singură însuşire sau dintr'o anumită categorie de însuşiri, ci numai dintr'un ansamblu de însuşiri variate şi combinate întreoaltă (între cari cele numite de noi rele n'ar fi să lipsească) rezultă succesul: ansambluri de însuşiri, cari bine înţeles variază dela „aristocraţie“ la „aristocraţie“, după loc şi dela epocă la epocă. Autorul încheie în spirit paretian: „Despre această concluzie a noastră, sau mai bine zis ipoteză, se va zice poate că duce la o concepţie desăvîrşit pesimistă a vieţii sociale şi a relaţiilor oamenilor întreolaltă. Ceeace dealtminteri n'ar avea evident nici cea mai mică influenţă asupra exactităţii sau inexactităţii acestei concluziuni“. Pesimismul acesta e o veche moştenire a sociologiei realiste italiene: Machiavelli şi Guicciardini sunt părinţii lui. Interesant este că acest pesimism teoretic îl găsim tocmai la un popor care, în practică, a dat dovezi de cel mai robust optimism. Contradicţia nu e decît aparentă: pesimismul teoretic cere ca antidot optimism practic şi vice-versa; bărbatul energic în viaţa publică e de obiceiu acasă sub stăpînirea femeii, pe cînd tiranul domestic e laş în viaţa publică. Pe lîngă aceste studii de netăguită valoare, volumul omagial ne înlesneşte îndeosebi cunoaşterea personalităţii şi a operei lui Ferdinand Tönnies. 60 de ani de muncă neobosită, de cercetări asidue. Prin lucrarea sa „Gemeinschaft und Gesellschaft“ (Comunitate şi Societate, ed. 1-a 1887, a 8-a 1935), Tönnies a imprimat sociologiei germane caracterul ei specific. El este pentru sociologia germană ceeace Kant înseamnă pentru filosofia germană: deschizător de drum şi călăuză a generaţiilor următoare. Se poate vorbi de o şcoală sociologică a lui Tönnies care cuprinde pe aproape toţi sociologii germani. O şcoală mai puţin dogmatică decît cea a lui Durkheim, dar tocmai deaceea mai rodnică, mai străbătută de adevărat spirit ştiinţific.

Dr. C. Grofşorean, Curentele social-politice contemporane. Critica materialismului istoric. Timişoara 1934. 200 pg. Preţul 100 lei. — Autorul demonstrează netemeinicia materialismului istoric şi ca

www.dacoromanica.ro

ipoteză de explicare a evoluţiei istorice şi ca punct de plecare pentru reforme politice. Titlurile capitolelor ne arată firul cercetării: evenimentele istorice privite prin prisma materialismului istoric, mişcările naţionale din Asia, critica marxismului, filosofia istorică a lui Oswald Spengler, fascismul, hitlerismul, economia dirijată, sionismul, iar la sfîrşit autorul încearcă să răspundă la întrebarea quid nunc? El ajunge la concluzia că: „curentele social-politice contemporane se ridică împotriva teoriilor materialiste, egocentrice, individualiste, convergînd înspre o *spiritualitate* idealizantă, inserată în complexul colectivităţii supranumită: naţie, neam, naţionalitate, patrie, rasă . . . Repetindu-se această transformare şi în domeniul filosofiei, chiar şi în cel al *ştiinţelor naturale* unde teoria materialismului a fost strivită prin teoria energiei şi a vibraţiunii . . . „Expunerile autorului se întemeiază pe o bogată documentare şi largi cunoştinţe din domeniul istoriei politice şi sociale. Prin claritatea scrisului, desfăşurarea nesilită dar totuş perfect logică a ideilor, lucrarea se cere răspîndită cît mai mult în cercurile tinerilor intelectuali dornici de a se instrui temeinic asupra problemelor politice. ■ **Radu Luca**, Zur Theorie der teleologisch-organischen Sozialpolitik. 1936. (Teză de doctorat prezentată la facultatea de drept şi ştiinţe economice din Iena). Lucrarea după menirea ei şi tehnica obicinuită la Universităţile germane trebue să dovedească: informaţie cît se poate de completă asupra subiectului (dovada prin autorii citaţi şi bibliografie), critică obiectivă şi pătrunzătoare a predecesorilor şi concluzii cari să înfăţişeze un real progres în deslegarea problemei. Citäm concluzia care ne dă şi o explicaţie a titlului. „Treptele superioare ale economiei cuprind o finalitate socială mai înaltă, o tendinţă spre o unitate teleologico-politică, îndepărtîndu-se de economia originară primitivă. Corporaţiunile sunt întocmiri instituţionale şi obiective în cadrul „întregului social". Ele conţin mai ales o finalitate politică. O ordine economică corporatistă care se întemeiază pe independenţa corporaţiilor, duce totdeauna la atomizarea forţelor economice şi la o ordine de Stat pluralistă. Tendinţele de egemonie se pot manifesta tot mai mult în treptele superioare ale economiei. Şi astfel lupta lor înseamnă negarea Statului organic." ■ **Mircea Streinul**, Divertisment. Cîteva poezii pentru prieteni. Cu patru gravuri în linoleum de R. Rybiczka. Cernăuţi, Iconar (Liviu Rusu) 1936. 32 pg. 30 lei. După întîia năvală vijelioasă şi largă a creaţiei poetice, Mircea Streinul ne dă acuma un mănunchiu de poezii lucrate cu o tehnică desăvîrşită, dar păstrînd acelaş caracter de puternică emotivitate. Am reproduce în întregime poezia *Eroul*, dar ne temem că ni se va spune că facem — politică. ■ **Ion Foti**, Concepţia eroică a rasei. Bucureşti 1936, pg 148. Preţul 60 lei. (Biblioteca eroică „Generaţia Nouă" No. 30). O carte scrisă cu multă însufleţire în spiritul legionar. Arată în trăsături largi ideile conducătoare ale fascismului şi naţional-socialismului. Expune principiile legionarismului, noua spiritualitate care mînă tineretul în luptă pentru desrobirea neamului romînesc din ghiarele iudaismului cotropitor. Incheierea: „Ca la apropierea primăverii, în tot cuprinsul Romîniei, şi oriunde trăieşte un Romîn peste hotare,

www.dacoromanica.ro

se aude un murmur surd de vegetaţie embrionară, bate un vînt de nouă viaţă, de noui speranţe; pe zările cerului răsare parcă un nou soare de prefacere şi renaştere naţională. Ideea naţională a prins rădăcini adînci, a înflorit în inimi, a umplut cu miresme sufletele, a înălţat spiritele," Limba frumoasă şi avîntul poetic nu l-au făcut pe autor să uite de o documentare temeinică a tezelor susţinute.

REVISTA REVISTELOR.

Orientări, Moineşti-Bacău, Dir. C. R. Crişan. Anul V, No. 5 (Mai 1936) aduce un capitol *(Educatorii)* din studiul d-lui Cr şan despre *Şcoala de mîine.* Pentru N-rul viitor autorul ne ar unţă sfîrşitul studiului. Nădăjduim că întregul studiu va apare în broşură, deoarece cuprinde într'adevăr sugestii şi propuneri de mare însemnătate pentru şcoala romînească şi ar *trebui* să fie cetit de toţi educatorii romîni. ■ **Rînduiala.** Bucureşti, str. Francmazonă 7. Anul I, vol. 4 conţine: *Vasile Băncilă,* Sensul culturii şi „culturalizarea" satelor; *Radu Gyr,* Bobotează voivodală, *Ernest Bernea,* Avram Iancu; la cronică d-l *Dumitru Cristian Amzăr* ne dă un studiu foarte interesant „Începutul sforţării proprii. Gînduri şi străduinţi ale Tineretului de azi" în care arată importanţa taberelor de muncă pentru educaţia tineretului. Studiul d-lui G. Nicolau-Bîrlad „Satul romînesc". merită o atenţie deosebită. -- Bogate „Însemnări" de d-nii Amzăr, Bernea etc. ■ **Buletinul A.G.I.R.** Bucureşti, B-dul Take Ionescu 31, Anul XVIII, No. 4 (Aprilie 1936). Din conţinutul bogat şi variat care interesează mai ales pe d-nii ingineri, relevăm conferinţa d-lui prof. ing. M. Manoilescu „Pontenţialul romînesc neutilizat." Dupăce analizează cu pătrundere critică şi sprijinindu-se pe date comparative cum se exploatează bogăţiile ţării noastre: agricultură, bogăţiile miniere etc arătînd lipsurile, dar şi posibilităţile de îndreptare, autorul ajunge la concluzia: „. . . potenţialul neutilizat al acestei ţări este enorm. Între lucrurile cele mai puţin utilizate este însuş geniul tehnic al acestui popor, care nu şi-a găsit încă nici expresiunea sa supremă, nici măcar *drumul* pe care trebue să meargă spre culmile, pe care le va atinge odată." D-l Manoilescu vede cu drept cuvînt tot răul izvorînd din regiunul nostru politic corupt şi anarhic. „Există în această ţară *un factor permanent de organizare,* prin natura sa, prin străduinţele sale de raţionalizare, prin chipul cum îşi cultivă totdeauna datoria sa; şi există *un factor de desorganizare* tot prin natura sa, un factor care divide, care destramă şi care, în locul datoriei, cultivă pretenţiunile şi demagogia. Cel dintîiu se sprijină pe *ierarhie,* cel de al doilea trăeşte din *anarhie.* Cel dintîiu promovează pe cei *capabili,* cel de al doilea pe cei obraznici. Factorul cel dintîiu îl constitue *profesiunile,* factorul de al doilea îl constituie *partidele. Lupta între profesiuni şi partide este lupta ancestrală între zeul binelui şi zeul răului".* Şi cînd ne gîndim că ne ameninţă iarăş reforme economice ale „doctrinarilor" ţărănişti! ■ **Sociologie romînească.** Director:

www.dacoromanica.ro

D. Gusti. Bucureşti, I.S.R. Piaţa Romînă 6. Anul I, No. 5 (Mai 1936). Articole: *D. Gusti*, Muzeul Satului Romînesc; *Emanoil Bucuţa*, Încercări de organizare culturală; *Roman Cresin*, Monografia comunei Şanţ: Materiale privitoare la statistica demografică şi economică a comunei. — La Cronici însemnăm: *Dr. S. Manoilă*, Societatea Regală Romînă de Eugenie şi studiul eredităţii. Recenzii, Însemnări. — Răspunzînd obiecţiunilor lui Leopold v. Wiese (în volumul închinat lui F. Tönnies: Reine und angewandte Soziologie), revista d-lui Gusti zice: Sociologia monografică nu însemnează o simplă culegere de fapte, ci o cercetare în cadrul unui sistem teoretic precis, menită să servească tot teoriei ... Revista noastră (Soc. Rom.) va reveni asupra problemei pentru o lămurire şi mai completă. În ce priveşte pe străini, ne vom strădui să publicăm atît sistemul, cît şi rezultatele, intr'o limbă străină, mai pe larg decît am făcut-o pînă acum." Noi cunoaştem „sistemul" d-lui Gusti şi nu mai avem nevoie de lămuriri. ■ **Revista de Pedagogie.** Organ al Institutului şi Seminarului pedagogic universitar Cernăuţi. Director: *C. Narly*. Apare în patru caete trimestriale. Abonamentul anual 240 lei. Red. şi Adm.: Cernăuţi, str. Spiru Haret 2. Anul VI, Caetul II, (Aprilie—Iunie 1936) cuprinde la studii: Rolul social al învăţătorilor definit prin „teoria elitelor" de *Tr. Brăileanu*, Metoda specială a limbii latine (urmare şi sfîrşit) de *Gr. Raţiu*. *W. Nieţer* face o dare de seamă amănunţită asupra Primei „săptămîni pedagogice", Cernăuţi, 5—11 Aprilie 1935. Numeroase recenzii şi dări de seamă. Asupra „săptămînii pedagogice trebue să spunem cîteva cuvinte. Dacă spaţiul ne-ar îngădui, am trebui să vorbim pe larg despre acest eveniment cultural. D-l profesor Narly a chemat învăţătorii la o „săptămînă pedagogică" la Cernăuţi. Au răspuns mai mulţi decît puteau fi primiţi la cursurile ce s'au organizat. Au luat parte aproape 400 de învăţători şi învăţătoare din toate judeţele. Au ţinut prelegeri d-nii: *Ion I. Nistor*, Cursuri pentru ucenici; *P. Apolzan*, Studiul copilului: fişă şi teste; *Tr. Brăileanu*, Probleme de sociologie; *F. Doboş*, Activitatea extraşcolară a învăţătorului; *S. Găina*, Psihologie infantilă structurală; *A. Ieşan*, Probleme actuale de psihologie; *C. Loghin*, Cernăuţi, istorie şi monumente; *Dr. A. Nandriş*, Higiena infantilă; *C. Narly*, Pedagogia învaţămîntului; *Gr. Raţiu*, Educaţia morală în şcoală; *S. Reli*, Rolul învăţătorului laic în educaţia morală-religioasă a tineretului; *V. Sauciuc*, Munca pe echipe şi Autoguvernarea în şcoală; *I. Tarnavschi*, Probleme de gramatică; *Dr. Petre Vrânceanu*, Tuberculoza şi Pericolul venerian; *M. Zahariciuc*, Planul Jena. S'a ţinut o lecţie practică la Botanică de d-l *E. Ţopa*. Cursiştii au vizitat toate muzeele, clădirile monumentele etc. din Cernăuţi şi, la urmă, au făcut şi excursii. Toate aceste în 8 zile. Această *săptămînă* pedagogică a fost fără îndoială cu mult mai folositoare decît toate »lunile« diferitelor oraşe. Sperăm că la anul vom avea o »lună pedagogică« la Cernăuţi, în care să se închege puternic solidaritatea elitei intelectuale a ţării. Succesul desăvîrşit al săptămînii pedagogice e meritul d-lui prof. C. Narly, care a organizat-o cu pricepere, muncă neprecupeţită şi dragoste înflăcărată pentru progresul şcoalei romîneşti.

www.dacoromanica.ro

Am mai primit la redacție: **Libertatea**, Dir. *Pr. Ioan Moța*, București, Calea Victoriei 63. ■ **Cuvîntul nou**, Dir. *Valeriu Cîrdu*, Satu-Mare, str. Axente Sever 2. ■ **Ideea Națională**, Dir. *N. N. Manolescu*, Buzău, str. Nae Stănescu 49. ■ **Ogorul**, Dir. *N. Trandafirescu*-Nămăești, București, str. Academiei 8. ■ **Cuvîntul Satelor**, Directori *Ioan Ciugurel* și *Nicolae A. Roșu*, Lugoj și Timișoara. ■ **Zarandul**, Red. *Cornel D. Rusu*, Brad. ■ **Macedonia**, Dir. *Dr. Naum Nance*, București, str. Smîrdan 11.

www.dacoromanica.ro